

FRANTIŠEK OKÉNKA

Vyznání „pana řídícího“ rodnému kraji

Rád vzpomínám na své dětství...

Vyrůstal jsem ve zpěvácké rodině, kterou po hmotné stránce zajistil můj otec čtrnáctiletou prací v Americe. Byl vyhlášeným kostelním zpěvákem, často „družboval“ na svatbách a svým zpěvem mnohdy podržel celé svatební veselí.

Maminka byla žertovné povahy, všechno řešila s optimistickým nadhledem. Protože byla vynikající vypravěčkou lidových humorných historek, vždy byla vítána se svým kolovrátkem v kolektivu přadlen při večerních přástkách. Byla též svatební kuchařkou s nepřebernou studnicí hornáckých písniček, které získávala právě při těchto slavnostních příležitostech.

Všechno toto krásno, ve kterém jsem vyrůstal, začal jsem si plně uvědomovat až jsem byl – jak se lidově říká – „z domu“. Novým mým domovem se stalo na čas Brno, kde jsem od roku 1937 do roku 1941 studoval na Mužském učitelském ústavu. Přechod z venkovského prostředí do městského nebyl bez obtíží. Bydlel jsem v cizí rodině a i sžívání s novým způsobem života na mne tísnivě doléhalo. Housle a „hornácká písnička“ mne spojovaly s rodným krajem (domů jsem jezdil jen třikrát do roka – Vánoce, Velikonoce a prázdniny). Jak jsem byl vděčný rodičům za tento dar, který jsem bezděčně vstřebával po celé své dětství! A právě v takových tísnivých chvílích jsem si umiňoval, že až se vrátím po studiích domů, do rodného kraje, z celé své duše budu usilovat o to, aby krása lidového umění na našem Hornácku nikdy nezanikla, ale rozhoj-

PŘI VYSTOUPENÍ (1971) / AMH

něná se předávala dál na mladší generace. Tady je třeba hledat důvod mého vstupu do cimbalové muziky Jožky Kubíka v roce 1942, který Jožka komentoval slovy: „Franta je študovaný člověk, ten bude za nás múvit a šecker zarizovat a já budu enom hrát.“

Setkání s Martinem Hrbáčem

Když muzika Jožky Kubíka byla zapojena do kulturní činnosti s Hudebně artistickou ústřednou ve Zlíně a pravidelně o sobotách a nedělích vystupovala na různých místech v kraji i mimo něj, vystupovaly s muzikou i dvě sólové zpěvačky – Kateřina Hrbáčová s nádherně zabarveným sopránem a Anna Matulová se sametovým altem. Později je vystřídal Božena Čambalová, soprán (moje manželka) a neteř Ludmila Okénková.

U Kubíků jsme se vždy setkávali k informační schůzce a s Kačkou Hrbáčovou přicházel i malý Martin a již od nejtějššího věku nasával muzikantské a zpěvácké prostředí, které jistě ovlivnilo jeho umělecký vývoj.

Každodenní naše setkávání se uskutečnilo až v době jeho školní docházky – shodou okolností hned v elementární třídě. O všechno jevil zájem a já jsem dospěl k názoru, že „sudičky“ při jeho narození do kolébky mu vkládaly to nejceňější:

1. Aby vyrůstal k radosti a potěše svých rodičů
2. Aby vládl libozvučným hlasem
3. Aby se u něj rozvíjelo hudební nadání
4. Další přidala dar zpěvu
5. Ke svému okolí aby byl vždy vstřícný a ochotný k pomoci

Průběh jeho života potvrzuje, že všechna tato přání naplňuje měrou vrchovatou.

Uzavřel bych slovy Jana Rokyty: „U Hrbáčové muziky, která navazovala na své předchůdkyně – muziku Jana Ňorka a muziku Jožky Kubíka – lze vypořovat určitý posun v interpretaci hornáckých písní. Je to dáno tím, že Hrbáčův projev hry po technické stránce je na vyšší úrovni a jeho osobitý styl už můžeme nazvat ‚hrbáčovským stylem‘.“

MARTIN HRBÁČ A FRANTIŠEK OKÉNKA (OSLAVY 20 LET TRVÁNÍ CM MARTINA HRBÁČE) / AMH

O horňáckých muzikántech

Rozvlněná země od Lipova a Louky přes Velkou a Javorník k Vápenkám, k Nové Lhotě a Súchovu na jedné straně, k Hrubé a Malé Vrbce s Kuželovem na straně druhé a celý ten kraj až k pohraničním horám s Javorinou, jeho tichá údolí, plná panenské krásy tam za Javorníkem – to je naše Horňácko. O co měli naši lidé chudobnější svůj každodenní stůl, o to bohatší byla jejich duchovní kultura, která je přenášela přes všechny ty peripetie každodenního života. Hlavně to byla muzika a písničky, které vznikaly v tichu konejšivé přírody při práci, jindy za radostného veselí před hudci, kteří ji uváděli v život, aby buď překonala celá pokolení, či zanikla časem v zapomenutí jak bludička v lučních mokřinách.

V dřívější době byla na Horňácku dvě významná střediska lidových hudců. Byla to Velká nad Veličkou a Hrubá Vrbka.

Ve Velké byla vynikající muzika Pavla Trna, kterou obdivoval i sám Leoš Janáček. Ve svých životopisných črtách poznamenává: „Nejdůležitějším střediskem čistého slohu lidové hudby na Slovácku jest bez odporu městečko Velká. ... Martin Zeman, slivovice a hudec Trn – gajdy, housle, cimbál, to byl můj ráj studentský. Velický Trn, úsečný jménem i smyčcem jest přece králem všech dosud žijících hudců.“ Po Pavlu Trnovi primoval muziku Martin Miškeřík až do padesátých let minulého století, a pak převzal vedení jeho vnuk Jaroslav Miškeřík, který později hrával s M. Hrbáčem (Jarek Miškeřík za svého života založil cimbálovou muziku i v Lipově, kterou dnes vede primáš Petr Galečka – po otci rodák malovrbecký. Mimo tuto muziku zde působí i cimbálová muzika Josefa Staši). Mladou muziku, kterou zakládal učitel Leoš Zeman s Darinou Klusákovou, primoval Luděk Šácha. Etnograf dr. Josef Pešek, jeden ze zakládajících členů muziky Martina Hrbáče, vytvořil hudeckou pětku, která hrávala v Miškeříkově muzice – tato sestava byla pokračováním hudecké tradice ve Velké nad Veličkou (v současné době zde působí muzika Mirka Minkse a Petra Mičky a obnovuje svou činnost muzika Ležhory s primášem Petrem Miškeříkem.

Dalším významným střediskem horňáckých hudců byla Hrubá Vrbka, kde působila rodová muzika Ňorků celé jedno století (post primáše vždy přebíral prvorozený syn předcházejícího primáše). V muzice, který často hrávala při tanečních zábavách, se uplatnily i žesťové nástroje – křídlovka, trubka a lesní roh, na který hrával otec Martina Hrbáče. Mimo této muziky hráva-

la ve Vrbce i muzika Lipárova a od roku 1938 muzika Jožky Kubíka, která proslavila Hrubou Vrbku v nejzazších koutech naší republiky (zanikla v roce 1978). V současné době pokračuje v muzikantské tradici muzika s primášem Vítem Práškem.

Nutno připomenout, že na Hornácku vyhrávají a jsou „v záloze“ tři, či čtyři dětské muziky.

FRANTIŠEK OKÉNKA A MARTIN HRBÁČ. HORNÁCKÉ SLAVNOSTI, 2006 / MP

LUDVÍK VACULÍK S MUZIKOU MARTINA HRBÁČE U KUŽELOVSKÉHO VĚTRÁKU,
NEDATOVÁNO / AMH